בעזהשי"ת

ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה (יד טז).

ובמדרש (הובא בישמח משה), **אמר הקב"ה למשה הים סוער והשונא רודף, ואתה עומד ומרבה בתפלה לפני, אמר לו משה מה לי לעשות, א"ל ואתה הרם את מטך וגו', באותה שעה אמרו ישראל ה' ימלוך לעולם ועד,** והוא תמוה.

ויש לומר על פי דברי **הייטב לב** (סוף פרשתן ד"ה ויבא), על מה שאמרו ז"ל (שבת כג.) מה שמברכין על מצוה דרבנן אשר קדשנו במצותיו וצונו, היכן צונו, מדכתיב (דברים יז יא) **לא תסיר מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל**, על פי המדרש (תנחומא נשא סי' כט), **לא יאמר אדם איני מקיים מצות הזקנים שאינן מן התורה**, אמר הקב"ה כל מה שגוזרים עליכם תקיימו שעל דבריהם אני מסכים, שהרי יעקב כשבירך מנשה ואפרים כתיב (בראשית מח כ) **וישם את אפרים לפני מנשה** וגו', וקיים הקב"ה גזירתו בקרבנות הנשיאים שהקריב אפרים לפני מנשה, ע"כ. ובזה פי' הייט"ל, לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך, החכמים, מטעם שגם אני מסכים לדבריהם, וראי' לזה, ימין ושמאל, של יעקב, שנאמר (שם יד) וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה וגו', וכן צוה הקב"ה בקרבנות הנשיאים ובדגלים, להקדים את אפרים לפני מנשה, שמזה יש ללמוד לבל נסור מכל דברי חכמים, עיי"ש.

אמנם אחר שארכו הימים לישראל במצרים, נשכח מהם דבר זה כמו שמצינו בתנחומא (פ' נח ג') **לא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם ההר כגיגית, שנאמר** (שמות יט יז), **ויתיצבו בתחתית ההר**, ואם תאמר על תורה שבכתב, הרי אמרו נעשה ונשמע, אלא על תורה שבעל פה שיש בה קלות וחמורות, ולא רצו לקבלם עד שכפה עליהם ההר, עיי"ש.

ומצינו דברי חכמים שנקראים ידים לתורה, כדאיתא (עירובין כא:) ששלמה עשה אזנים לתורה, ופירש"י שתיקן עירובין ונטילת ידים, וגזור על השניות, ועל ידי הגדרים שגדרו חכמים אוחזין ישראל את התורה, משל לכלי שיש לו יד שנוח לאחזו מכלי שאין לו יד.

ובזה מפרש הכתוב בפרשתן, **ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים**, ודרשו ז"ל (תנחומא כה) בשביל שרפו 'ידיהם' מן התורה, היינו שהזניחו מלשמור גזירות חכמים שהם ידיהם לתורה, לכך ויאמר משה אל 'יהושע' דייקא, שהוא מבני אפרים, לרמז כי ממנו נלמד שהקב"ה מסכים לדברי חכמים, ממה שהקדים אפרים לפני מנשה כמו שעשה יעקב, וזהו **והיה כאשר הרים משה את ידו**, היינו שהרים את דברי חכמים שמכונה יד, שהוכיח את ישראל לשמור דבריהם, אז, **וגבר ישראל**, עייש"ד הנעימים.

ובזה יש לפרש דברי המדרש, **אמר הקב"ה למשה הים סוער והשונא רודף, ואתה עומד ומרבה בתפלה לפני, אמר לו משה מה לי לעשות, א"ל ואתה הרם את מטך ונטה את 'ידך'**, שיקבלו ישראל הגזירות דרבנן, ואז, **ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה**, כי בזכות שמקיימים דברי חכמים יזכו לקריעת ים סוף ולמפלת מצרים, ומסיים, **באותה שעה אמרו ישראל ה' ימלוך לעולם ועד**, אמרו כן להורות כי הקב"ה הוכיח כן שגם הוא מקיים גזירות חכמים, כמו שמצינו ביעקב ששם את אפרים לפני מנשה, וכן עשה הקב"ה בקרבנות הנשיאים כנ"ל.

וגם יש לפרש בזה מה דכתיב (יד לא), **וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו**, כי מצינו (בהגדה) שדרשו חז"ל מדכתיב לשון יד ואצבע בנסי הים, כי על הים לקו חמשים מכות או מאתיים וחמשים מכות, וכל זה לא נאמר בתורה בפירוש, ויש לומר כי הקב"ה רצה להודיע להם לישראל, כי אף שבתורה מפורש רק עשר מכות במצרים, מ"מ יותר ממה שכתוב מפורש הוא סתום בו, וכל מה שדרשו חכמינו ז"ל הכל שריר וקים, וכאן ראו ישראל בעיניהם כל המכות שעשה הקב"ה על הים, והוכיחו לדעת כי כל מה שדרשו חכמים הכל אמת ויציב, וזהו **וירא ישראל את 'היד' הגדולה אשר עשה ה' במצרים**, כלומר שראו בעיניהם כי מה שדרשו ז"ל מהפסוקים הוא אמת, **ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו**, מזה קבלו על עצמם כל גזירות חכמים לשמור ולעשות.

ובזה יובן דברי המדרש, **הים ראה וינוס, מה ראה, ראה ישראל באו ורכוש מצרים בידם.** ולפי הנ"ל יתבאר, כי הים לא רצו לבקוע עד שראה ישראל באים ורכוש מצרים '**בידם**', כלומר שקבלו עליהם להתעסק עם רכוש מצרים רק על פי דברי חכמים ולשמור גזירות דרבנן הידות שגזרו החכמים, ובזכות זה בקע הים בעבורם.

ועל פי זה יש לפרש נוסח הקידושין, **הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל**, שמקבלים עליהם לשמור ולעשות כל מה שגוזרים החכמים, וזהו דת משה וישראל, ולזה נוהגין שהכלה פושטת את ידיה לקבל טבעת הקידושין, לרמז שמקבלת על עצמה לשמור הידות היינו גזירות דרבנן.

❖ ❖ ❖

ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו.(יד ה)

ולכאורה קשה למה מתחיל בלשון 'עם' ומסיים בלשון 'ישראל'.

עוד יש לעיין מש"כ רשיז"ל (ד"ה ויהפך), **ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאילם**, וקשה כי מלשון הפסוק לא משמע הכי, אלא שנתחרטו על עצם שליחות ישראל ממצרים. וצ"ב.

ויש לומר עפ"י מה שהקשה **הפרשת דרכים** (דרך מצרים דרוש ה') האיך דן הקב"ה את המצרים בין במיתה ובין בממון, הלא קיי"ל אין אדם מת ומשלם, אלא אמרי' קם ליה בדרבה מיניה, והפר"ד מתרץ כי מצינו שבהקדש לא אמרינן קם ליה בדרבה מיניה, והמועל בהקדש מת ומשלם, וישראל יש להם דין הקדש, ע"כ המועיל בהם הוי כמועל בהקדש, ולכן לקו המצרים בין בגופם ובין בממונם. עיי"ש באריכות.

והנה **החתם סופר בתורת משה** (פ' וארא ד"ה והוצאתי) כתב טעם נכון למה הוציא הקב"ה קודם הזמן של ד' מאות שנה ולא היו שם אלא רד"ו שנה, וכתב כי הקדש חמץ ושחרור מפקיע מידי שעבוד, והקב"ה הקדיש את בני ישראל לעצמו ולכבודו ככתוב קודש ישראל לה' ראשית תבואתו, וא"כ ההקדש הוה מפקיע מידי שעבוד מצרים. ע"כ.

ומרן **רבינו זלה"ה** (חידושי תורה - אחרון של פסח) כתב לפרש בזה דברי המדרש, **הים ראה וינוס, מה ראה, ראה ישראל באו ורכוש מצרים בידם**, דהנה תנאי התנה הקב"ה על ישראל שיקרע הים לפניהם, אמנם הים לא רצה לקרוע כי טען שעדיין לא הגיע הזמן גאולתן, אבל כיון שראה שלקו וגם הי' להם הרכוש מצרים בידם, והלא אין לוקה ומשלם, ועל כרחו מוכח שהיו גדורים בעריות, ויש להם דין הקדש, והקדש מפקיע מידי שעבוד כמ"ש החת"ס הנ"ל, לכן וינוס, וקרע לפניהם.

ועל פי זה יש לבאר הכתוב, **ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל 'העם'**, כי אלמלא לא השאיל להם את ממונם היו סבורים שהם פשוטי עם, ואין להם דין קדושים, אמנם על ידי שהשאיל להם את ממונם מוכח שהם קדושים, וזהו שאמר, **מה זאת עשינו כי שלחנו את 'ישראל' מעבדינו**, ישראל הוא אנשי מעלי בני קדושים, הכוונה שחרט על מה ששלח אותם בבחינת 'ישראל', וזהו שפירש"י **על ממונם שהשאילם**, כי על ידי שנתן להם את ממונם הוכיחו שהם קדושים, וממילא המועל בהם לוקה ומשלם, ולכן קרע הים לפניהם.

ברכת מזל טוב

לנכדי היקר מו"ה **יצחק הכהן קאהן** הי"ו
ולחותנו חתני היקר מו"ה **ברוך יודא פריעדמאן** הי"ו
לרגל הולדת בנו/נכדו למזל טוב ובשעטומ"צ
ויה"ר שיזכו ההורים לגדלו ולחנכו לתורה לחופה ולמעש"ט ולראות רב נחת דקדושה מכיוצ"ח